

Cambium College

Stichting Cambium College voor Openbaar Voortgezet Onderwijs

Dyslexieprotocol

Auteur/ ingebracht door	Conrector vmbo
Vaststelling CvB / goedkeuring DO	25 maart 2024
PDCA Cyclus	2-jaar
Samenhang	Taalbeleidsplan
Ter instemming naar MR Art. 10.b	✓ Ja 23 mei 2024
Ter goedkeuring of informatie naar RvT	✓ Nee
Plaatsen op P/beleid	✓ Ja
Plaatsen op webportaal	✓ Ja ✓ Nee

Inleiding

Dit dyslexieprotocol is een onderdeel van het taalbeleidsplan en het ondersteuningsbeleid van het Cambium College.

Zoals hiernaast omschreven wil het Cambium College leerlingen keuzemogelijkheden bieden voor de manier waarop een leerling het beste leert. Dat vraagt soms om maatwerk om elke leerling de opleiding te laten volgen waartoe hij op basis van zijn cognitieve vaardigheden in staat is. Zo ook voor leerlingen met dyslexie.

Het Cambium College voert een beleid op het gebied van dyslexie. Dit beleid is gebaseerd op de het *Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs* geraadpleegd via Dyslexie Centraal en opgesteld door Masterplan Dyslexie (2013) in opdracht van de Rijksoverheid en het ministerie van Onderwijs, voortvloeiend uit de Jeugdwet. In dit protocol vindt u een nadere omschrijving van het begrip dyslexie, de te volgen procedures, het beleid met betrekking tot het faciliteren en begeleiden van leerlingen die gediagnosticeerd zijn met dyslexie.

Met dit protocol willen wij leerlingen, ouders en personeel informeren en aangeven wat de handelwijze moet zijn voor alle betrokkenen. Het onderliggende streven is om elke leerling, dus ook de leerling met een beperking, in dit geval de leerling met dyslexie, dezelfde kansen te geven binnen het onderwijs zoals dat op onze school gegeven wordt.

Overal waar 'hij' in de tekst vermeld staat, dient ook 'zij' gelezen te worden.

Waarom een protocol?

Het doel van ons dyslexieprotocol is:

- Gelijke kansen scheppen binnen de wettelijke mogelijkheden en de mogelijkheden van de school, door het geven van onderwijs op maat;
- Informerend te zijn;
- De afspraken met en voor leerlingen, docenten en ouder(s) en/of verzorger(s) vast te leggen en de mogelijkheden voor begeleiding aan te geven.

Wat is dyslexie?

Op het Cambium College formuleren we het als volgt:

Dyslexie is een specifieke en hardnekkige lees- en spellingstoornis met een basis in de neurobiologische ontwikkeling, die niet verklaard kan worden door een algemeen leerprobleem, inadequaat onderwijs of sensorische beperkingen (Peterson & Pennington, 2012; Thompson et al., 2015).

Dyslexieverklaring

Om in aanmerking te komen voor ondersteunende faciliteiten op school hebben leerlingen in het voortgezet onderwijs een dyslexieverklaring nodig. De verklaring beschrijft tegen welke belemmeringen de leerling aanloopt door zijn dyslexie en welke facilitering nuttig kan zijn. Alleen een erkende psycholoog of een orthopedagoog, gespecialiseerd in leerstoornissen, kan een dyslexieverklaring afgeven.

Signalering

Veelal wordt dyslexie bij een leerling al op de basisschool gesignaleerd en deze leerlingen komen in de brugklas met een officiële dyslexieverklaring en een deskundigenrapport dat toegevoegd wordt aan het leerlingdossier in het leerlingvolgsysteem van SOMtoday. In dat rapport wordt verklaard dat de dyslectische leerling in aanmerking komt voor ondersteunende faciliteiten.

Leerlingen die geen verklaring hebben, maar die opvallen bij docenten en waarbij er bij ouders twijfels zijn met betrekking tot dyslexie, worden in eerste instantie besproken door de docenten onderling. Hierin heeft de coach/mentor een leidende rol. Als blijkt dat meerdere docenten het vermoeden van dyslexie ondersteunen, wordt de leerling, in overleg met ouders, door de coach/mentor aangemeld bij het ondersteuningsbureau. Hierbij worden ook de resultaten vanuit het onderwijskundig rapport van de basisschool betrokken, hierbij wordt gekeken naar de hardnekkigheid van het probleem. Daarna zullen nog enkele testen afgenomen worden bij de leerling. Als de medewerker van het ondersteuningsbureau het vermoeden ook heeft, worden de coach/mentor en de ouders ingelicht. Er wordt dan advies gegeven voor een extern dyslexieonderzoek, dat ouders dan zelf in gang kunnen zetten. School zal de benodigde informatie aanleveren, maar draagt geen verantwoordelijkheid voor een dyslexieonderzoek. De kosten hiervan zijn voor rekening van de ouders.

Wordt een leerling gediagnosticeerd met dyslexie, dan gelden voor hem dezelfde faciliteiten als beschreven in dit protocol.

Faciliteiten

In overleg met de leerling, zijn ouder(s)/verzorger(s) en de coach/mentor wordt vastgelegd van welke faciliteiten de leerling gebruik mag maken. In leerjaar 1 wordt dit genoteerd in het leerlingvolgsysteem. Leerlingen vermelden op hun toets: 'D', zodat de nakijkende docent direct kan zien dat de leerling recht heeft op extra tijd en eventueel aangepaste correctie bij toetsen.

De volgende richtlijnen zijn geformuleerd ten aanzien van de omgang met dyslectische leerlingen:

- Extra tijd; de leerling krijgt extra tijd voor een toets (+10 minuten bij een toets van 50 minuten of +20% van de tijd die voor een toets gepland is) of het aantal toetsvragen wordt verminderd. Hierbij wordt rekening gehouden met de te toetsen lesstof en de vaardigheden die de leerling moet beheersen om aan de gestelde doelen te voldoen.
- Mondelinge beurten; als het mogelijk en nodig is, geeft de docent aan dyslectische leerlingen de mogelijkheid om een toets mondeling te maken.
- Spelfouten worden soepeler berekend; de docent beoordeelt de leerling op de vakinhoudelijke kennis in het geval van vakken als aardrijkskunde, geschiedenis, biologie, enz. De docent wordt gevraagd om de leerlingen zoveel mogelijk te beoordelen op hun vakinhoudelijke kennis en spelfouten zo min mogelijk mee te rekenen. Bij toetsen waarbij de juiste schrijfwijze het te toetsen onderdeel is, worden schrijffouten wel gesignaleerd. Vanaf de bovenbouw worden spelfouten volgens de normering van het Centraal Eindexamen beoordeeld.

- Mondelinge leesbeurten worden beperkt; dyslectische leerlingen hebben meestal moeite met het hardop lezen van teksten, vooral als ze onverwachts een beurt krijgen. Als het nodig is dat de leerling hardop voorleest, dan kan de leerling de mogelijkheid geboden worden om de leesbeurt van tevoren voor te bereiden.
- Het gebruik van chromebooks/laptops is toegestaan in de les wanneer er ook sprake is van dyspraxie (ernstige handschriftproblemen) en bij toetsen.
- Leerlingen mogen tijdens de les gebruikmaken van voorleesprogramma's. Dit alles in overleg met de vakdocent.
- Als het leerdoel is behaald, hoeft de leerling niet alle opdrachten te maken.

Dyslexiesoftware

- Textaid op locatie Buys Ballot; een voorleesprogramma dat digitale tekst omzet in spraak, zodat leerlingen hun lesstof en toetsen voorgelezen krijgen. Elke dyslectische leerling die dat wenst, krijgt twee accounts van Textaid: een gewoon account en een toetsaccount. Informatie over het programma vindt u op deze site <https://www.textaid-dyslexiesoftware.nl/> . De kosten neemt school voor haar rekening.
- Claroread op locatie De Waard; het is een spraakherkenningsprogramma dat digitale teksten voorleest en het kan gebruikt worden voor het leren en bestuderen van teksten en bij het maken van toetsen. Informatie over het programma vindt u op deze site <https://www.claroread.nu/> .
- Dedicon; veel schoolboeken bevatten in de online versie al een voorleesfunctie. Voor de boeken die dit niet hebben is er een mogelijkheid om via Dedicon te kijken of deze boeken in de luisterversie te bestellen zijn. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de ouders; na overleg met de teamleider kun u, met zijn toestemming, de gesproken boeken bestellen. De school vergoedt aan u de kosten die u hiervoor moet maken.
- Kurzweil: Kurzweil is een offline voorleesprogramma op de computer waarvan leerlingen uit de examenklas met een specifieke ondersteuningsbehoefte gebruik kunnen maken. Om hiervoor in aanmerking te komen heeft school een deskundigenverklaring nodig en dient de secretaris eindexamen hierover geïnformeerd te worden (dat kan via de coach/mentor). Als dat is geregeld kan de leerling aan de vakdocent vragen om de toets m.b.v. Kurzweil te maken, zodat dit kan worden voorbereid.

Dispensatiemogelijkheden

Algemene aanpassingen

- Leerlingen in het vmbo die meerdere moderne vreemde talen moeten leren, ervaren dit soms als een struikelblok. Hiervoor wordt ondersteuning aangeboden. Soms is inzet van ondersteuning en dyslexiehulpmiddelen echter niet genoeg, dan is eventueel **(gedeeltelijke) vrijstelling** een optie. Volledige vrijstelling van de vreemde talen is een uiterste optie. In het geval van een gedeeltelijke vrijstelling hoeft de leerling een gedeelte van het lesprogramma niet te volgen, maar volgt hij of zij in overleg met de vakdocent een aangepast programma.
- Tijdverlenging voor taken.

Aanpassingen met betrekking tot lezen

- Gebruik van verklankingsprogramma Textaid of ClaroRead;
- Gebruik tekst-naar-spraaksoftware voor studieboeken, overig studiemateriaal en toetsen via Textaid of ClaroRead, de methode of via Dedicon;
- Vrijstelling van voorleesbeurten.
- Boeken die gelezen moeten worden, kunnen eventueel via Karaokelezen of via luisterboeken 'gelezen' worden.
- Omvang van de boekenlijst verminderen. Dit verloopt wel altijd in overleg met de vakdocent.

Aanpassingen met betrekking tot schrijven

- Gebruik van tekstverwerker met spellingcontrole.

Organisatie, communicatie en begeleiding

De organisatiestructuur rondom dyslexie:

Ouders leveren deskundigenverklaring van de leerling aan bij inschrijving. De leerlingadministratie noteert deze gegevens in het leerlingvolgsysteem en maakt een notitie van de benodigde, ondersteunende faciliteiten. De contactpersoon dyslexie monitort dit en biedt de leerling hulp bij het aanleren van de compenserende middelen.

Aan het begin van het schooljaar organiseren de contactpersonen een voorlichtingsavond voor ouders en verzorgers. Daarnaast plant deze jaarlijks een voortgangsgesprek met de leerlingen met dyslexie om te evalueren hoe het gaat en waar de leerling tegenaan loopt. Ook wordt tijdens dit gesprek gekeken naar de geboden faciliteiten en of deze nog passend zijn voor de leerling. Zo nodig worden aanpassingen aangeboden.

In het (voor)examenjaar vindt er opnieuw een voorlichting plaats voor leerlingen met daarin uitleg over de regels rondom het gebruik van Kurzweil.

NB Op school wordt geen remedial teaching aangeboden; voor individuele hulp wordt verwezen naar externe instanties/remedial teachers.

Toetsing

Er mag maximaal één moderne-vreemde-taaltoets per dag worden afgenomen. Daarnaast wordt van de leerling verwacht dat hij tijdig aangeeft aan een docent dat hij gebruik wenst te maken van Textaid/ClaroRead bij het maken van een toets, zodat de docent de toets in een pdf-bestand op een usb-stick kan aanleveren. De docent kan deze usb-sticks verkrijgen bij de contactpersonen dyslexie.

Tijdens het maken van een toets met behulp van Textaid/ClaroRead gaat de leerling voorin de klas zitten zodat de docent of surveillant mee kan kijken op het scherm van de leerling.

Toetsen worden aangeboden in lettertype Arial, puntgrootte 12.

Eindexamen en schoolexamens

Op grond van artikel 3.54 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 maken we gebruik van het programma Kurzweil. In het (voor)examenjaar maken leerlingen hun schoolexamens op een device van school via het verklankingsprogramma Kurzweil. Vooraf dient de leerling dit met de examensecretaris te hebben doorgenomen, zodat de materialen die benodigd zijn voor het gebruik van Kurzweil op tijd in orde gemaakt kunnen worden. Kurzweil is dispenserende software voor leerlingen met dyslexie, waarbij tijdens het gebruik van het programma geen gebruik gemaakt kan worden van andere websites.

Leerlingen maken bij eindexamen en schoolexamens dezelfde toets als de andere leerlingen, maar zij worden hierbij gecompenseerd met extra tijd. Arial, puntgrootte 12 is de standaardletter voor schoolexamens en voor het centraal examen.

Bij digitale examens op locatie de Waard: hierbij is verklanking ingebouwd in Facet. Daarnaast hebben leerlingen recht op extra tijd. Per leerling wordt bekeken of er behoefte is aan tijdverlenging.

Normering

Leerlingen die een verkorte toets maken, zullen ook een aangepaste normering krijgen op deze toets.

Bij het eindexamen geldt:

Leerlingen met een dyslexieverklaring kan worden toegestaan de spellingcontrole in te schakelen, ook bij de centrale examens waarbij er beoordeeld wordt op spelling, te weten; Nederlands vwo, Nederlands havo, Nederlands vmbo-gl/tl, Nederlands vmbo-bb/ -kb (papier en digitaal). Alleen als de kandidaat daadwerkelijk spellingfouten maakt, worden volgens het correctievoorschrift punten in mindering gebracht. Dit wordt jaarlijks bekeken aan de hand van de septembermededeling van www.examenblad.nl.

Wat verwachten wij van de leerling

Leerlingen nemen zelf verantwoordelijkheid om aan docenten door te geven dat zij gebruik willen maken van Textaid of Claroread. Zij geven dit tijdig aan de betreffende docenten door, zodat er voldoende tijd is om de toetsen digitaal voor te bereiden.

Wie doet wat?

Leerling

- noteert bovenaan antwoordenblad bij toetsen een D;
- meldt bij docent dat hij recht heeft op extra tijd.

Ouders

- zorgen voor een geldige deskundigenverklaring.

Docenten:

- toets op usb voor verklankingsprogramma voor die leerlingen die dat nodig hebben;
- voor SE's: uiterlijk een week van tevoren het document in PDF aanleveren bij de contactpersoon dyslexie van de afdeling, zodat zij deze kan voorbereiden voor Kurzweil;
- rekening houden met aangepaste correctievoorschriften bij spelfouten (zie dyslexieprotocol);
- zich houden aan het dyslexieprotocol (denk aan mondeling toetsen, niet meerdere vaardigheden tegelijk toetsen, enz.)
- Bij twijfel over de aangepaste toets, neem contact op met de contactpersoon dyslexie van de afdeling om mee te kijken.

Coach:

- vermelding in SOM bij het groepsplan;
- bij vermoeden dyslexie; navraag doen bij lesgevende docenten en overleggen met contactpersoon dyslexie;
- bij bevestigde vermoedens: aanmelden leerling bij het ondersteuningsbureau;
- contact opnemen met ouders, indien er vervolgonderzoek nodig is;

Ondersteuningsbureau

- Medewerker ondersteuningsbureau en ondersteuner passend onderwijs (OPO) kijken naar het onderwijs kundig rapport (OKR); hieruit moet hardnekkigheid aangetoond worden;
- Vooronderzoek bij vermoeden dyslexie. Indien nodig contact met externe organisatie;
- Terugkoppeling aan coach over uitkomsten vooronderzoek.

Contactpersoon dyslexie

- voorlichting nieuwe leerlingen aan het begin van het schooljaar;
- voorlichtingsavond ouders in ongeveer week 5;
- individueel gesprek met de D-leerlingen over faciliteiten etc.;
- faciliteren van leerlingen;
- bijhouden overzichtslijsten bovenbouwleerlingen;
- bijhouden en registreren van faciliteiten onderbouwleerlingen;
- bij vermoeden dyslexie leerling; OKR scannen of er aanleiding is tot verder onderzoek;

Leerlingadministratie

- invoeren 'extra tijd' en benodigde faciliteiten in SOM;